

23. Perjantaina 16 päivänä maaliskuuta 1990

kello 13

		Siv.
Päiväjärjestys		
Ilmoituksia		
Vaaleja:	Siv.	
1) Valtiovarainvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaalit	864	
Ainoa käsittely:		
2) Valtioneuvoston päätös 28 päivältä joulukuuta 1989 viljan ja viljatuotteiden maahantuonnista sekä maastaviennistä	„	
Sanottu päätös (VNP n:o 7/1989 vp.) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4		
Ensimmäinen käsittely:		
3) Ehdotus laiksi maatalouden investointivarauslain 4 §:n muuttamisesta	865	
Hallituksen esitys n:o 17 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6		
Esitellään:		
4) Hallituksen esitys n:o 22 ihmisoi- keuksien ja perusvapauksien suojaami- seksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden mää- räysten hyväksymisestä	„	
5) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta an- netun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	867	
6) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttami- sesta	„	
7) Hallituksen esitys n:o 25 laiksi valtion viran ja toimen haltijain neu- votteluoikeudesta annetun lain kumoa- misesta	„	
8) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi luvanvaraisesta tavara liikenteestä tiellä ..	„	
Pöydällepanoa varten esi- tellään:		
9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä vaalilakeja koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE n:o 250/1989 vp.)	„	
10) Laki- ja talousvaliokunnan mie- tintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi uusjakojen tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 246/1989 vp.) ..	„	
11) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä laiksi valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta (HE n:o 7)	„	
12) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi amma- tinvalinnanohjauksesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 14)	„	

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Apukka, Björklund, Bärlund, Halonen, Ikonen, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jäätteenmäki, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kautto, Kettunen, Kärhä, Lapiolahti, P. Leppänen, Luttinen, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Nieminen, Nordman, Paavilainen, Pelttari, Pesola, Pokka, Puhakka, Ranta, Rauramo, Rusanen, Saarinen, Savolainen, Särkijärvi, Tenhiälä, Uitto ja Vähäkangas.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Uitto, virkatehtävien takia edustajat Kanerva, Miettinen ja Paasio sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Apukka, Björklund, Ikonen, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jäätteenmäki, Kautto, Kärhä, Lapiolahti, P. Leppänen, Myller, Nordman, Paavilainen, Pesola, Rauramo, Rusanen ja Saarinen sekä tämän kuun 20 päivään virkatehtävien takia ed. Karkinen.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 685, 689, 690, 692, 694 ja 695, kaikki vuoden 1989 valtiopäiviltä, sekä n:ot 19 ja 67. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Eduskunnan tilintarkastajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että paikkojen uudelleenjärjestelyä varten pyytää ed. Rusanen vapautusta eduskunnan tilintarkastajien varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi eduskunnan tilintarkastajien uuden varajäsenen valitsemisen jäljellä olevaa varainhoitovuotta 1990 varten.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtiovarainvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaalit

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on valtiovarainvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaalit.

Kun valtiovarainvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemiehistö on tänään pitämässään kokouksessa tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi ed. Turunen ja sosiaalivaliokunnan varajäseneksi ed. Wahlström.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Valtioneuvoston päätös 28 päivältä joulukuuta 1989 viljan ja viljatuotteiden maahan-tuonnista sekä maastaviennistä

Ainoa käsittely

Sanottu päätös (VNP n:o 7/1989 vp.)

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi maatalouden investointivarausten 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 17
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Hallituksen esitys n:o 22 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Jansson: Herr talman! Mindre än ett år efter vår anslutning till Europarådet föreslår regeringen att Finland skall ratificera den europeiska människorättskonventionen och dess tilläggsprotokoll, och det med bara en reservation. Det är i sanning snabbt marscherat för ett land som ännu för drygt ett år sedan såg små möjligheter att överhuvudtaget söka om medlemskap i rådet.

Denna process är uttryck för åtminstone tre dimensioner, tre ting:

1) Inte bara den ekonomiska utvecklingen i Europa är snabb — något som vi med inlevelse debatterat under veckan här i denna kammare — utan också de politiska och juridiska cirkelarna stuvas om i ett osannolikt snabbt tempo. I den utvecklingen gäller det att hänga med.

2) Vår rättsordning står på en hygglig europeisk nivå och har gjort det sedan lång tid. Vår anslutning till Europarådet har

visserligen krävt ingrepp i ett tjugotal lagar, men inte heller den omständigheten har ändrat på den grundläggande strukturen i vår syn på människorättsfrågor och frihetsfrågor. Finland hör ju inte till de tuffaste nationalstaterna i Europa. Vi har minoritetsspörsmål hos oss liksom praktiskt taget alla europeiska stater har, men vi behöver inte skämmas för deras skötsel. Och märk: reservationen gäller inte Åland, fastän konventionen skall gälla också i landskapet. Regeringen skriver ju i motiveringarna till lagförslaget så här: ”Vissa rättsliga och praktiska begränsningar som riktar sig mot dem som är bosatta utanför Åland, såsom beträffande skolornas undervisningsspråk, äganderätten och friheten att välja boningsort innebär inte en sådan diskriminering som konventionen förbjuder. Ålands särställning baserar sig bl.a. på den mellan Finland och Sverige gällande s.k. Ålandsöverenskommelsen av år 1921 som ger de rättsliga grunderna för de nödvändiga begränsningarna i fråga om trygghet av Ålands svenskspråkighet och bevarande av landskapets kultur.”

Den tredje dimensionen: Den process som Finland nu går igenom är nationellt nyttigt och internationellt användbar. Finland är en ung republik. Under inget helt århundrade har Finland stått på egna ben. Nästa århundrade kan möjligen bli det första, ifall världen består. För egen del tror jag att statsstrukturen i Europa ändrar i en mera regionaliserad riktning som mycket väl kan sluta i ett antal konfederationer i Europa. I den processen kommer Europarådets betydelse utan tvekan att öka.

Våra erfarenheter kan och skall användas nu och framöver när Europarådets medlemsantal ökar. Ungern, Polen och Tjeckoslovakien har ansökt om medlemskap och flera är att vänta. Eftersom respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är en ovillkorlig förutsättning för medlemskap i rådet, bör vi vara beredda att hjälpa till i den processen, ifall dessa länder så önskar. Vår historiska bakgrund, vårt geografiska läge och tillståndet i allmänhet i republiken lämpar sig för dylika konsultuppdrag.

När konventionen med tilläggsprotokollen trätt i kraft och klagomål från Finland börjar inlämnas skall vi inte vara ängsliga för

fällande utslag. Ordningen är ju den att först skall alla nationella rättsmedel uttömmas, därefter har en missnöjd ändringssökande sex månader på sig att överklaga hos människorättskommissionen. Av alla klagomål leder ju som vi vet en mycket liten del till behandling i domstolen, men det är ju å andra sidan de viktigaste och de normbindande. Ett fällande avgörande i människorättsdomstolen skall inte ses som ett nederlag för den svarande staten, i det här fallet Finland, utan som en anvisning om att den nationella lagstiftningen bör förbättras.

Så det är min övertygelse, herr talman, att när republikens president Mauno Henrik Koivisto i maj besöker Strasbourg, gör han det under former där riksdagen har både lämnat godkännande till konventionen och samtyckt till auktorisation av domstolens behörighet.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittymistä joudutaan nyt käsittelemään valitettavan lyhyellä varoitussajalla. Äsken juuri päättyi muu Eurooppa-keskustelu. Valmistautumisaika tähän on jäänyt vähän lyhyeksi. Esitän kuitenkin joitakin ajatuksia, joita tämän asian käsittelyssä pitäisi mielestäni ottaa huomioon.

Ensinnäkin on myönteistä, että sopimukseen Suomessa viimein liitytään ja tämä tulee voimaan. Se parantaa siinä mielessä suomalaisten kansalaisoikeuksia. Pelkkä tekninen sopimukseen liittyminen ei mielestäni riitä, vaan sopimuksen hengen tulisi olla lähtökohdana kaikelle hallintotoiminnalle Suomessa. Sopimus, johon nyt liitytään, ottaa myös huomioon ryhmien ja kansalaisjärjestöjen vaikutusmahdollisuudet ja valitusmahdollisuudet eri asioissa. Vaikka sopimus ei sitä suoraan edellytäkään, pitäisi samalla pohtia, tulisiko suomalaista lainsäädäntöä muuttaa, esimerkiksi ympäristölainsäädäntöä, niin, että ryhmille ja kansalaisjärjestöille tulisi mahdollisuus asianosaisina olla mukana vaikuttamassa, antamassa lausuntojaan näitä lakeja koskevilla asioissa.

Sitten joitakin yksittäisiä huomioita.

Ensinnäkin kysymys pakkolaitoksista. Muut yksinäisrangaistukset on tarkoitus Suomesta poistaa, mutta pakkolaitoskäytäntö jättää. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen käytännön valossa näyttää

mahdolliselta, että eristystä muista ihmisistä voidaan pitää sopimuksen kieltämänä epäinhimillisenä rangaistuksena. Vaikka tällä hetkellä tämä ongelma Suomessa ei ole kovin suuri, näitä eristettyjä on melko vähän, on vaarallisuuden perusteella eristämisen mahdollisuuden säilyttäminen laissa ehkä hieman arveluttavaa, jos ajattelee niitä kaikkia tulevaisuuden mahdollisuuksia, joihin tällaista pykälää Suomen laissa saatettaisiin käyttää. Mahdollisuuden siihen, että vankilaoikeus voi määrätä henkilön pidettäväksi eristettynä yli tuomioistuimen rikoksesta tuomitseman rangaistusajan, voidaan katsoa olevan vastoin tämän sopimuksen 5 artiklan 4 kappaletta. Kysymys pakkolaitoksista tulisi käsitellä jo tähän sopimukseen liittymisen yhteydessä, vaikka se tulee esille viimeistään rikoslain uudistuksessa.

Toisena asiana armeijan arestirangaistukset. Arestirangaistuksia voidaan tämän sopimuksen valossa pitää vapauden riistona, josta ei voi valittaa tuomioistuimeen. Siinä mielessä arestirangaistukset ovat selvästi tämän sopimuksen vastaisia. Se, ettei valitusoikeutta ole, on todettu myös YK:n ihmisoikeussopimuksen vastaiseksi. Tässä mielessä armeijan arestirangaistuksiin on tässä yhteydessä saatava muutos.

Kolmas asia, joka tämän sopimuksen käsitteilyn yhteydessä on kiinnostava, on kysymys uskonnonvapaudesta. Suomessa uskonnonvapauslain 5 ja 6 § lähtevät siitä, että alle 18-vuotias kuuluu samaan uskontokuntaan kuin vanhempansa. Tämän sopimuksen valossa ja esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien julistuksen tai pian hyväksyttävän YK:n lasten oikeuksien sopimuksen periaatteiden nojalla voidaan kysyä, eikö jo 18:aa vuotta nuoremmalla, tietyn kehitysasteen omaavalla nuorella tulisi olla oikeus itse päättää omasta uskontokunnastaan.

Sitten kysymys suomalaisista vähemmistöoikeuksista. Sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan mukaan keltään ei saa kieltää oikeutta koulutukseen. Vaikkei kyseinen pykälä velvoitakaan valtiota varsinaisesti järjestämään kunkin haluamaa koulutusta, merkitsee se yhdessä syrjintäkiellon kanssa sitä, että jos valtio järjestää koulutusta, esimerkiksi lukiokoulutusta, ei se niin tehdessään saa kohdistaa koulutusta syrjivästi. Tämä näkökohta tulisi ottaa esille silloin, kun puhutaan Suomessa esimerkiksi saamenkieli-

sen lukio-opetuksen mahdollisuudesta ja saamenkielisten mahdollisuudesta suorittaa ylioppilastutkinto Suomessa omalla äidinkiellään.

Voidaan myös herättää kysymys, salliiko tämä sopimus joidenkin koulumuotojen syrjimisen. Meillä on viime aikoina keskusteltu siitä, että Steiner-koulut pitäisi laillistaa tai niille pitäisi saada normaaliin tapaan valtionapua, ja tämän sopimuksen yhteydessä pitäisi käsitellä niitä velvoitteita, joita tämä sopimus mahdollisesti antaa kysymyksessä oikeudesta koulutukseen.

Herra puhemies! Viimeisenä kysymyksenä pitäisi ottaa esille kysymys suomalaisten oikeusavusta. Kun suomalaisille nyt tulee oikeus valittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen perusteella eurooppalaisille foorumeille, he tarvitsevat sellaista opastusta ja sellaista oikeusapua, että he osaavat tämän valitus-systeemin hoitaa ja että heitä siinä neuvotaan. Siinä mielessä neuvontapalveluiden ja apupalveluiden käynnistämisen pitäisi olla osa tämän sopimuksen toteuttamista Suomessa.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Ed. Haavisto on tässä esittänyt joitakin tärkeitä näkökohtia tästä sopimuksesta. Tuntuu hienolta siltä, että eduskunta ei näytä olevan kovin kiinnostunut tästä keskustelusta, koska ensiksikin se on perjantai-iltapäivänä ja toiseksi tuntuu siltä, ettei ole huomattu, kuinka tärkeää maallemme tämä on. Toivoin sinkin, että eduskunta voisi perehtyä vähän tarkemmin tähän asiaan.

Siksi ehdotankin asian pöydällepanoa ensi tiistain täysistuntoon.

Puhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Donner ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Donnerin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi rangaitusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto liikennevaliokunnalta

6) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

toiseen lakivaliokuntaan

7) Hallituksen esitys n:o 25 laiksi valtion viran ja toimen haltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain kumoamisesta

liikennevaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 (HE n:o 250/1989 vp.)

10) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE n:o 246/1989 vp.)

11) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 4 (HE n:o 7)

12) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 6 (HE n:o 14)

Puhemies: Eduskunnan seuraava täys-
istunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola
